

Klinický obraz klíšťové meningoencefalitidy

Václav Chmelík
Nemocnice České Budějovice a.s.

Pečenkovy dny, České Budějovice 16.9.2010

Jaký je význam klíšťové meningoencefalitidy?

KME je dokonale preventabilní onemocnění

Nemoci lze předcházet očkováním

kterým jedinec získá individuální imunitu

K tomu musí:

rozhodnout se pro očkování

zaplatit vakcínu (část ceny může hradit pojišťovna)

Rozhodnutí o očkování:

jak závažná je to nemoc?

jak jsem touto nemocí ohrožen právě já?

jakým způsobem může změnit můj život?

mění se závažnost onemocnění?

Historie lidského onemocnění

- Riziko infekce:
1. Přírodní podmínky– ohnisko
  2. Chování člověka v ohnisku

Ke vzniku infekce musí být splněno několik podmínek:

kontakt člověka s přírodou

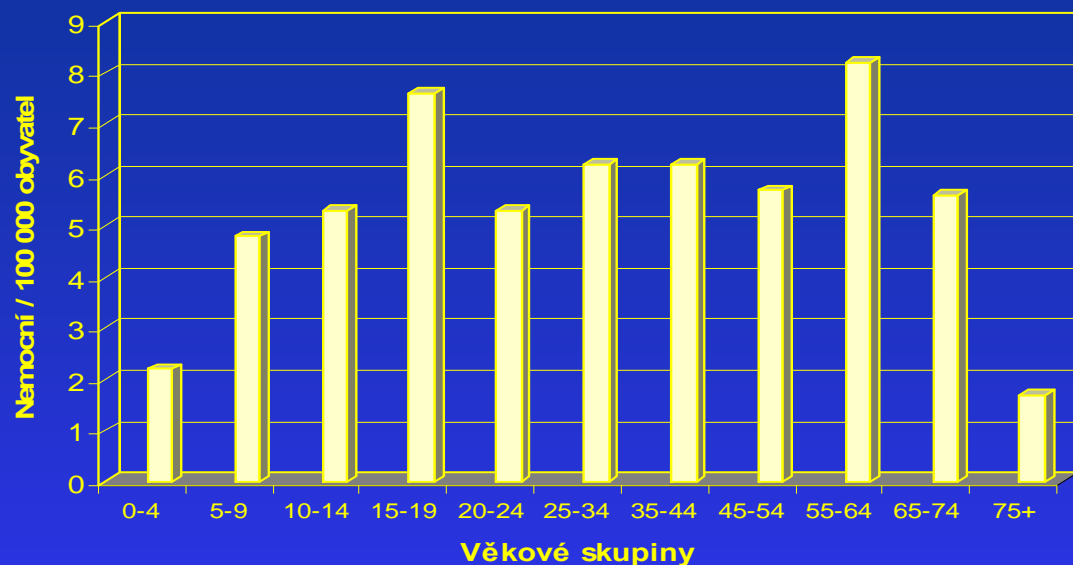
přítomnost klíšťat v místě

přítomnost původce v klíštěti

chování člověka, které umožní přisátí klíštěte

Kdo je infikován, kdo je náš pacient?

Kdo je náš pacient s KME?

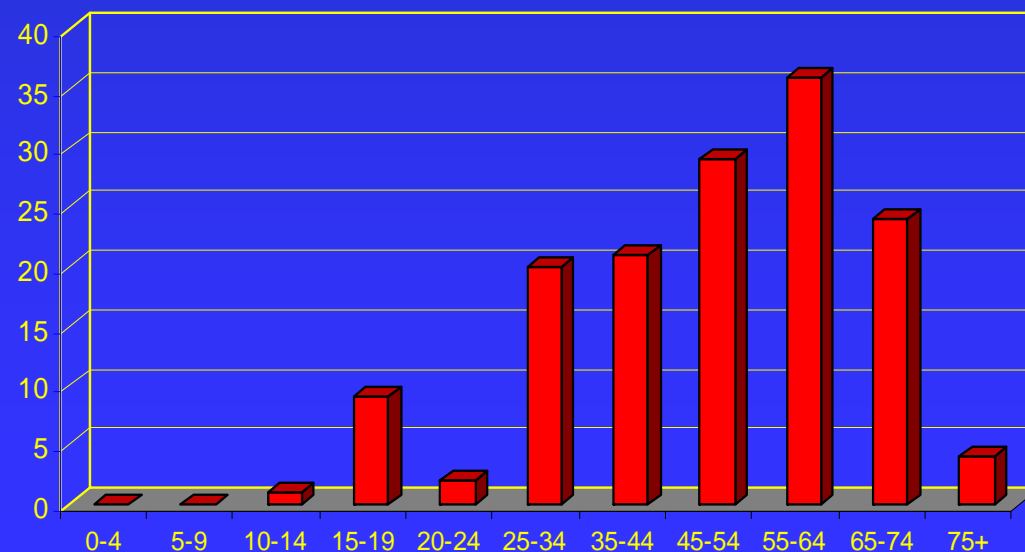
KME v ČR/ 10000 obyv. 2003

(CEM SZU Praha)

KME Infekce Č.Budějovice 2008-2009

146 pacientů (88 mužů, 58 žen)

14-81 let, median 52

Starší lidé v přírodě

Kdo se cítí starý?

Generace 50+ Golden Agers

Jak se chovají naši starší lidé?

Jsou mezigenerační změny vzorců chování?

Jaké jsou jejich aktivity v přírodě?

Starší lidé zpravidla nejsou očkováni proti KE

Mnozí (i lékaři) se domnívají, že dlouhý život v přírodním ohnisku
vede k tiché serokonverzi

Ta proběhla ale jen u malé části rezidentů

Chování příslušníků generace 50+ a onemocnění KE

Nový obraz stáří

Stáří ≠ chudý, nemocný, opuštěný

Peníze, čas a zábava -
po mnoho zdravých let

50+ je významnou skupinou
zákazníků budoucnosti

...změny tržních
pravidel!

„New Agers „
se cítí mladí

Nezávislost, mobilita, zvědavost, radost,
spotřeba, radost ze života

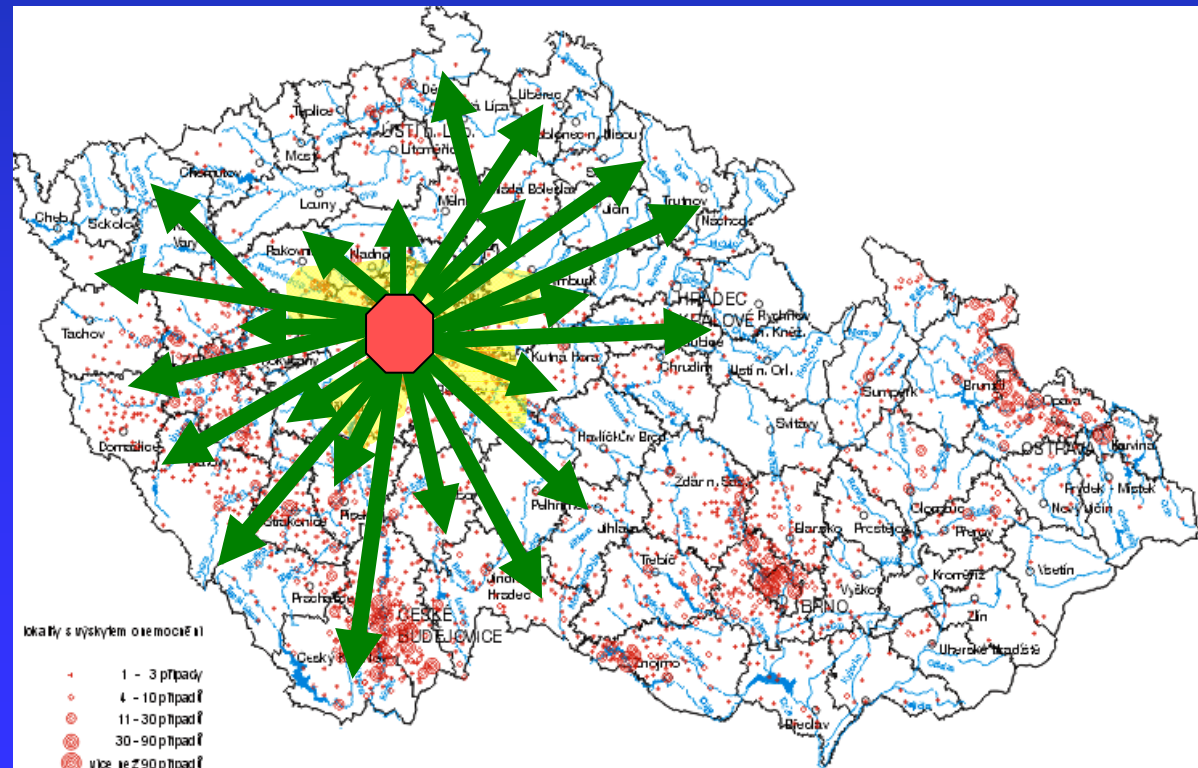
Asketická generace končí

Stáří znamená seberealizaci, nikoli přežívání

Lidé v přírodě

Životní styl: pobyt v ohnisku –větší část populace než v minulosti
rezidenti a rekreanti
víkendové pobyty
letní pobyty důchodců
aktivity v přírodě (sběr hub, procházky, sport)

„Nemoc na export“
Praha
Severní Morava
Nizozemí?

Kumulativní KE mapa: J. Pejčoch, SZÚ Praha

Klinický obraz

Bezpríznaková infekce

V našich podmínkách asi 2/5 infikovaných prodělají zánět centrálního nervstva (studie Římov)

Dvoufázový průběh cca 4/5 nemocných neuroinfekcí

Chřipkové onemocnění (1. fáze): teplota, bolest hlavy, kloubů a nevěle. Laboratorní či klinické odlišení této fáze od běžné chřipky není zpravidla možné.

Meningitická forma (zánět blan a povrchových struktur mozku) : znovu teplota, bolest hlavy, světloplachost, závrať, zvracení a meningeální dráždění, po několika dnech dochází k ústupu teplot a postupnému ústupu i dalších potíží.

Klinika

Encefalitická forma (zánět mozku): závažnější postižení funkcí mozku, poruchy spánku, paměti, třes, poruchy vědomí zpomalením psychomotorického tempa, spavost až bezvědomí, delirantní stavy, zmatenost.

Poruchy hybnosti (obrný), lícní nerv a jiné

Encefalomyelitická forma (zánět mozku a míchy) je charakterizována rozvojem chabých obrn, často jde o postižení horních končetin.

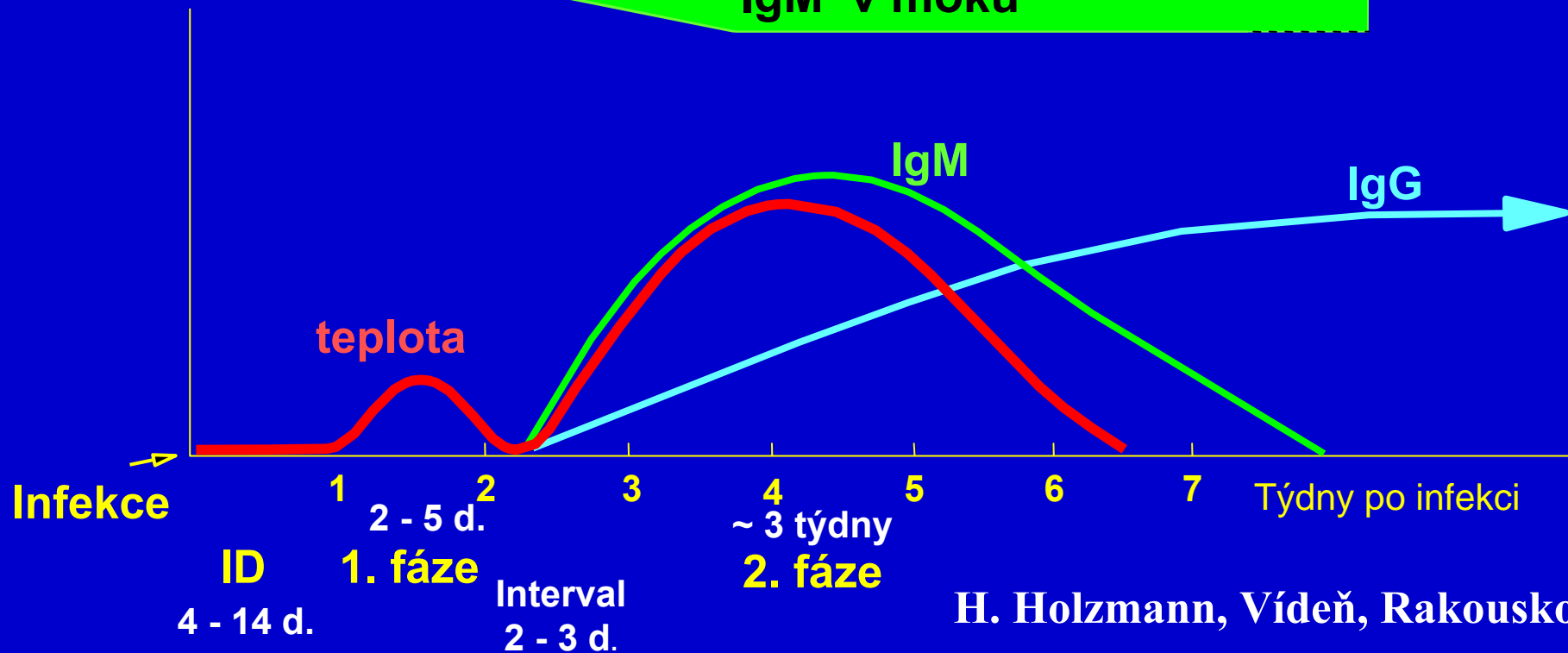
Mikrobiologický průkaz KME

Diagnóza: VIS, PCR ← Serologické testy →

virémie

neurologické příznaky

IgM v moku

H. Holzmann, Vídeň, Rakousko

KME: Léčení

Není kausální terapie (léčba ničící virus= virostatikum)

Symptomatická léčba: horečka, bolesti, poruchy vědomí,
poruchy psychické

Rehabilitace: fyzikální –obrný
psychosociální

Intenzivní léčba: umělá plicní ventilace
léčba otoku mozku
léčba poruch vědomí
úprava vnitřního prostředí
parenterální výživa

Klinický obraz KME na INO NČB 1993-1997

Přijato : 630 pacientů se suspektní KE během 5 let

Zařazeno: 493 pacientů (278 mužů, 215 žen)
ve věku : $39,2 \pm 18,4$ (3-87) let

Pacienti s prokázanou: meningitidou
encefalitidou
encefalomyelitidou

Laboratoř: IgM, IgG protilátky proti KE, mozkomíšní mok

Klinický obraz KME na INO NČB 1993-1997

Přisátí klíštěte:	71 %
Jaterní onemocnění:	9 %
Dvoufázový průběh:	79 %
Trvání :	15 ± 10 dní
Parézy:	6 %
Mozečkové příznaky:	lehké: 68 % výraznější: 10 %
Somnolence:	18 %
Stupor - kóma:	4 %
Bradypsychie:	9 %
Zmatenost:	4 %
Organický psychosyndrom:	3 % (<i>hlavně halucinatorní</i>)

Klinický obraz KME na INO NČB 1993-1997

Doporučené trvání : 1 rok (nedokončeno v 18%)

Bolest hlavy: 69 %

Třes: 54 %

Poruchy spánku: 32 %

Závratě: 31 %

Poruchy koncentrace: 24 %

Pseudoneurastenický syndrom: 24 %

Doba trvání pracovní neschopnosti: 82± 74dní

Úmrtí : 0,6 %

Invalidní důchod: 1 %

Jiné trvalé následky: 4 %

(neurasténie , residuální paréza , organický psychosyndrom poruchy sluchu, paleocerebelární syndrom)

Oxfordský test SF- 36 kvality života podmíněné zdravím

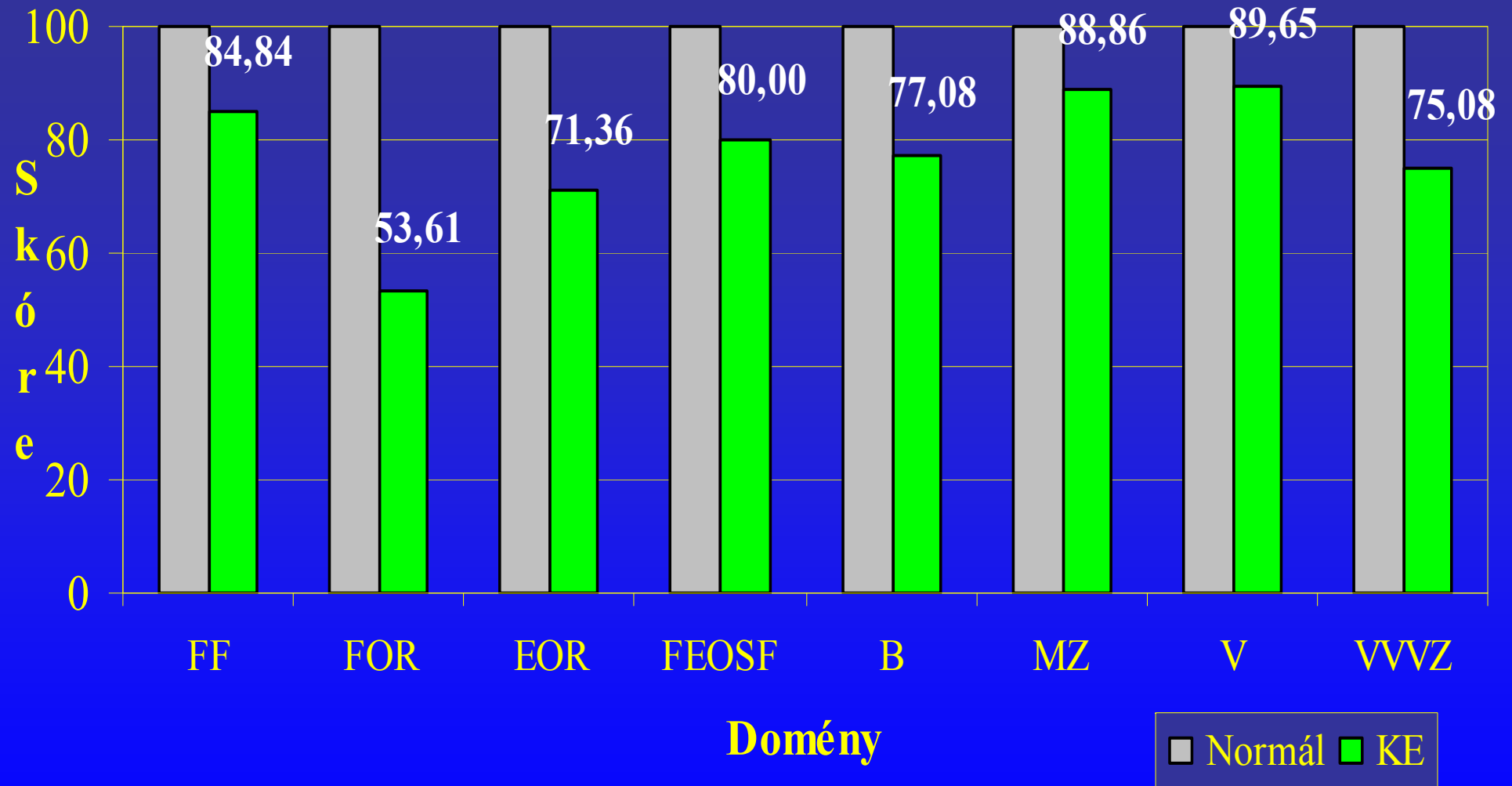
Domény:

- Fyzické funkce
- Fyzické omezení rolí
- Emoční omezení rolí
- Fyzické a emoční omezení sociálních funkcí
- Bolest
- Mentální zdraví
- Energie/Vitalita
- Všeobecné vnímání vlastního zdraví

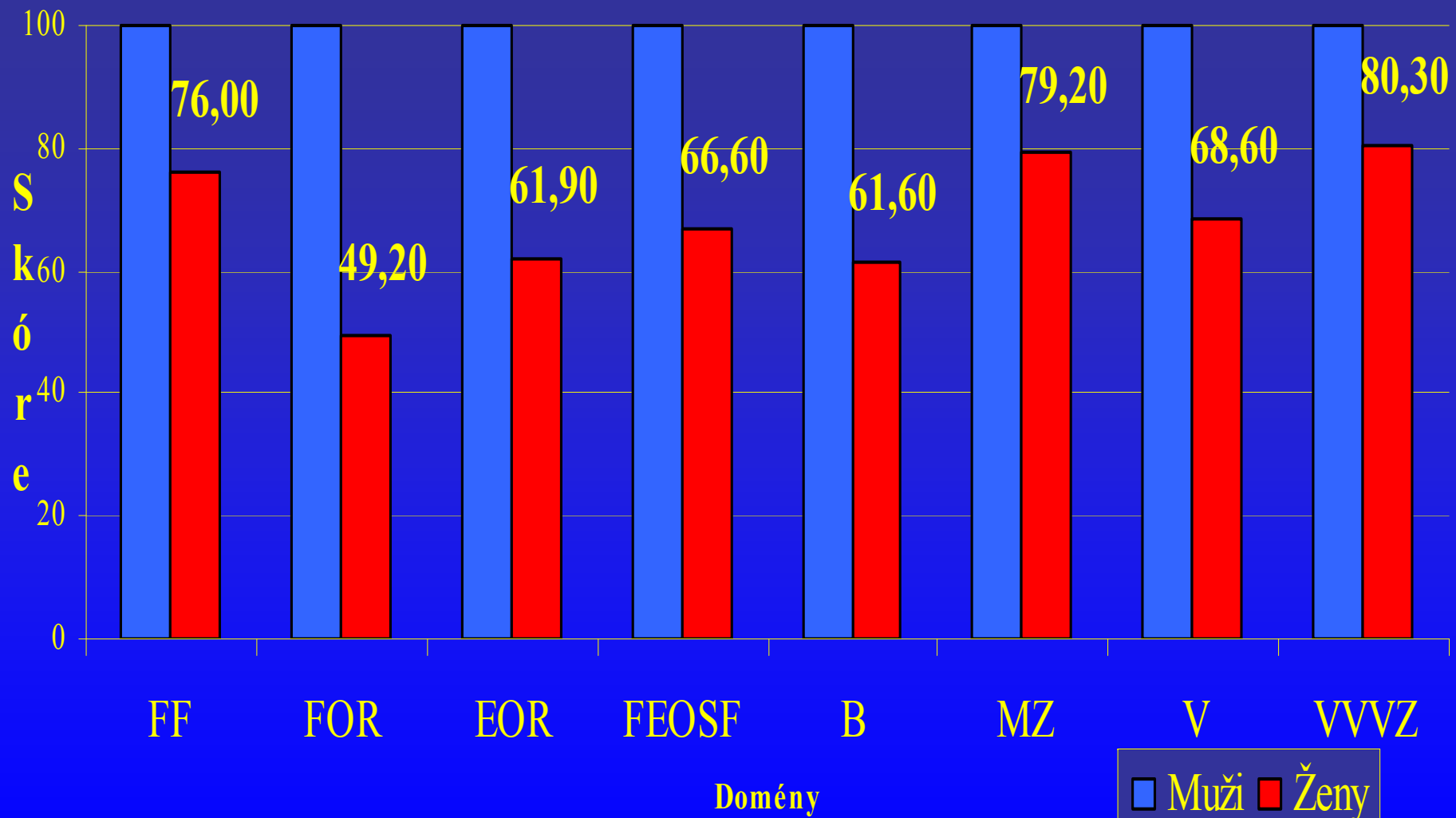
*Normy SF-36 pro evropskou populaci: Oxford Healthy Life Survey -
Oxford, Anglie, 1991 - 92*

*Normy pro střeoevropskou populaci ověřil Petr s
(skupina českých policistů)*

Test SF- 36 po klíšťové encefalitidě

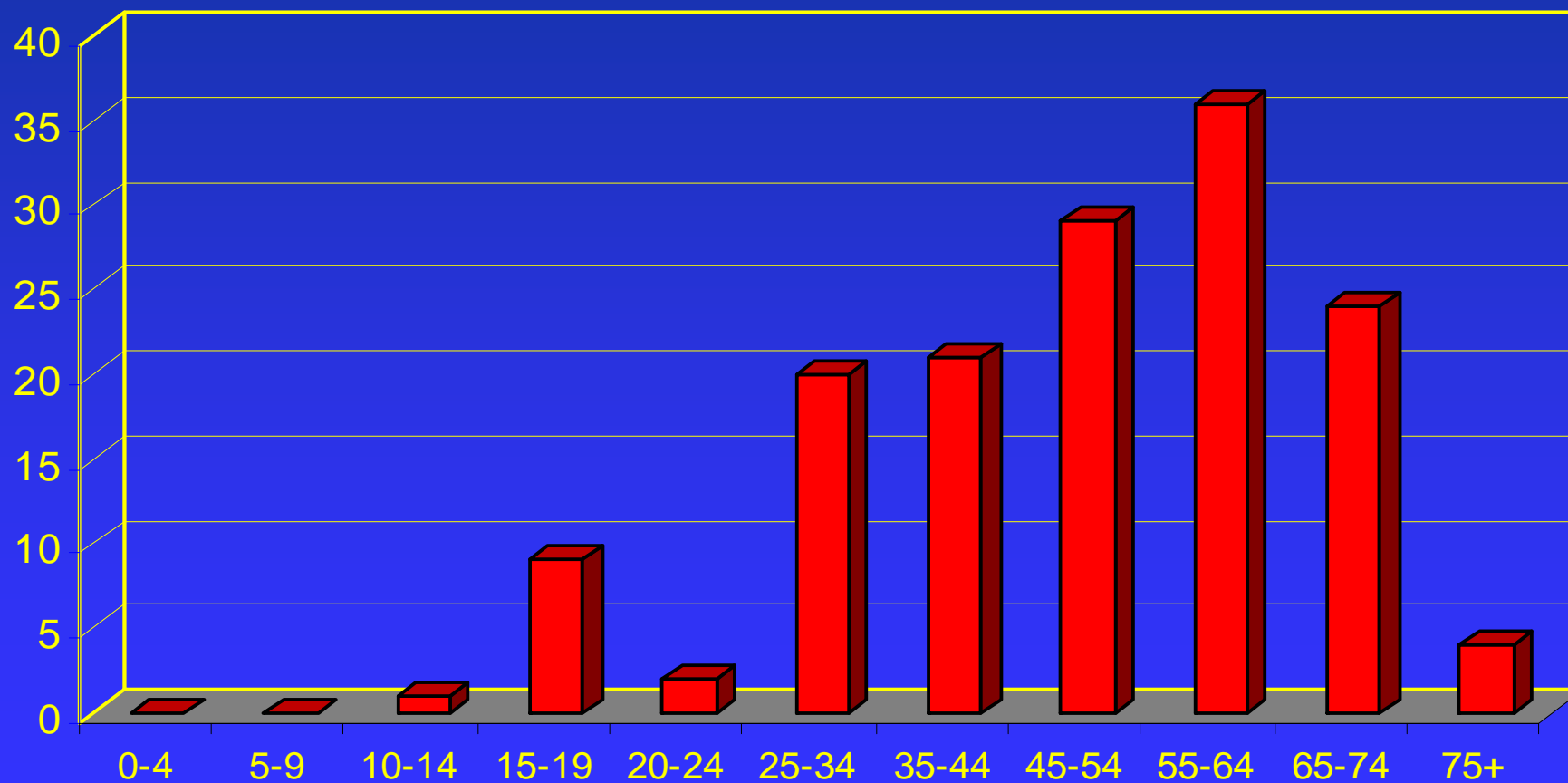

Test SF- 36: KE- srovnání žen s muži

KME Infekce Č.Budějovice 2008-2009

146 pacientů (88 mužů, 58 žen) 14-81 let, median 52

KME České Budějovice 2008-2009

Již téměř nemáme nemocné mladší 15 let věku

Polovina nemocných je starších 52 roků věku

Mnohonásobně nemocní (polymorbidní) tvoří 15 %

(3 až 5 léčených chronických nemocí u pacienta)

Hypertenze 46 %, ischemická ch. srdeční,

cukrovka 10 %, hyperlipidemie, obezita,

hyperurikémie, mrtvice, ateroskleróza

Naši nemocní jsou starší a výrazně nemocnější, než dříve

Klíšťová meningoencefalitida je pro ně nebezpečnější nemocí

Nemocní KE v Č.Budějovicích 2008-2009

Nemocní KE: 146 pacientů (88 mužů, 58 žen)

Věk 14-81 let, median 52

Nemoc doložena klinikou, nálezem v mozkomíšním moku a průkazem protilátek (4 nemocní odmítli bederní punkci)

Zdroj nákazy: přisátí klíštěte, rodinný výskyt- kozí mléko- 3 osoby

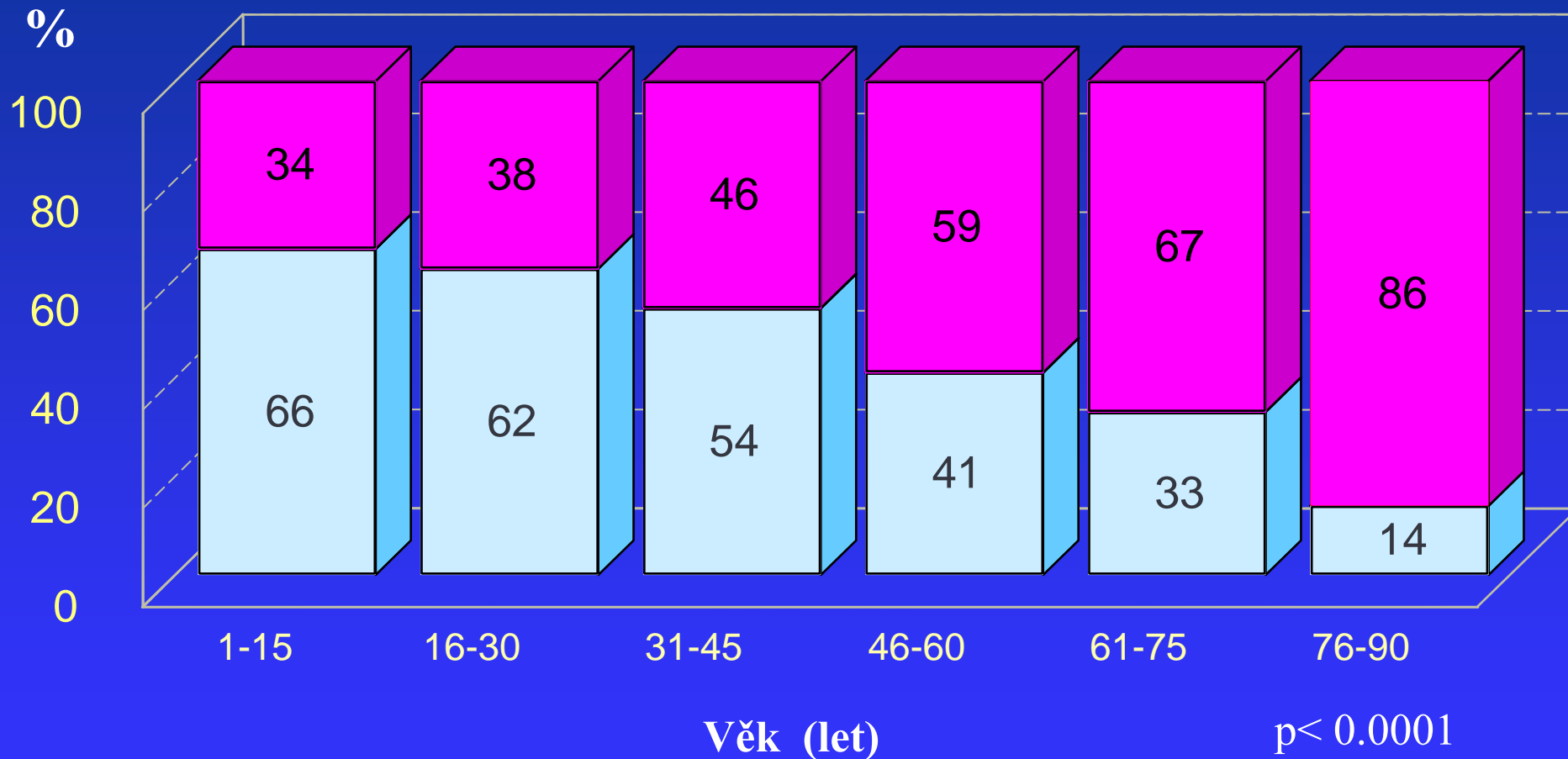
Meningitis:	58	(40 %)
Encefalitis:	79	(54 %)
Encefalomyelitis	8	(5 %)
Polyradiculoneuritis GB	1	(1 %)

ve srovnání s 90. léty větší podíl těžkých onemocnění

Nemocní KE v Č.Budějovicích 2008-2009

<i>Bezvědomí různě hluboké:</i>	<i>16 (10 %),</i>	
<i>Zmatenost, desorientace:</i>	<i>44 (30 %)</i>	
<i>Mozečkové příznaky:</i>	<i>59 (40 %)</i>	
<i>Parézy:</i>	<i>16 (11 %)</i>	
<i>hemiparéza</i>		<i>6</i>
<i>chabá HK (při myelitidě krční)</i>		<i>8</i>
<i>n.facialis</i>		<i>1</i>
<i>polyradiculoneuritis GB</i>		<i>1</i>
<i>organický psychosyndrom:</i>	<i>22 (15 %)</i>	
<i>1 nemocný zemřel (resuscitační oddělení jiné nemocnice)</i>		

Věk a klinický průběh KE

Meningitida

Encefalitida/Myelitida

R. Kaiser, Pforzheim, Německo

Ochrana proti klíšťatům

KDO má vytáhnout klíště?

Z neznámého důvodu jsou k tomu zneužívána infekční oddělení

Svépomoc – vzájemná pomoc

Tahání klíštěte není lékařský výkon

Zvyšuje přetržení klíštěte riziko nemoci?

NE !!

Přenos viru KE může být na počátku sání

Pravděpodobnost infekce lze snížit včasným vytažením klíštěte u borreliózy

Vyšetření vyjmutého klíštěte PCR

Komerční vyšetření

cost and benefit (cena a prospěch) ???

Negativní výsledek – uklidnění

Pozitivní výsledek – jaký je dopad?

Budu pak léčit? NE !!

Klíšťová KME: není virostatikum, není imunoglobulin

Borrelióza – antibiotikum jen při klinickém onemocnění

Závěry

Klíšťová meningoencefalitida postihuje v našem regionu stále vyšší věkové skupiny obyvatel

Je to následkem změn chování lidí v přírodě a asi již i narůstající proočkovanosti ve skupině dětí

Mezi staršími nemocnými je významná část polymorbidních nemocných, kteří jsou díky moderní medicíně dobře kompenzováni

Klíšťová meningoencefalitida u nich však se značnou pravděpodobností proběhne závažněji

Další edukace obyvatel i praktických lékařů by měla vést k očkování starších lidí navštěvujících nebo trvale žijících v ohnisku

Děkuji za pozornost